

ἀφ' ἑαυτῆς, φθαίνει νὰ τὴν ἀποκτήσῃ χωρὶς νὰ φανῇ
μήτε πῶς τὴν ἐπιζητεῖ· ἐν ᾧ ὁ κενόδοξος ἀπεδάζων-
τας πρῶτον νὰ φαίνεται, πρῶτὸν νὰ εἶναι τῶντι
ἀξίος ὑπολήψεως, χάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνταύτῃ
κὶ τὸν καρπὸν τῆς νὰ εἶναι καλός, καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς
νὰ δοκῇ ὅτι εἶναι τοῖστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἐπιθυμία, Εὐχαρίσσις.

Οτι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐπιθυμιῶν κάμνει κατὰ τὸ
πλεῖστον μέρος τὴν δυσυχίαν μας, καὶ τὰ βιβλία ὅλα
τὸ λέγουσιν, καὶ δεῦν εἶναι ἴσως κἀνεὶς, ὅπῃ νὰ μὴ τὸ
ἐδοκίμασεν εἰς ἑαυτὸν μὲ τὴν πείραν. Ἡ ἔθελε φανῇ
ὅμως πρᾶγμα πρῶτον, πῶς εἰς καιρὸν ὅπῃ τῆτο
τὸ πάθος εἶναι μία κλίσις τῆς ψυχῆς πρὸς εἴνα ἀ-
γαθὸν προτεθειμῶν, ἢμπορεῖ νὰ γῆν λυπηρόν· ἐ-
πειδὴ ἡ πρόσοψις εἰς ἀγαθὸν, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸ ἐ-
πιρρέπεια τῆς ψυχῆς κατ' ἑαυτὰ δεῦν ἔχου κἀνοῦσα
λυπηρόν.

Πλὴν ἡ ἐπιθυμία τῆς μελλόντων πραγμάτων ἔχει
μεγάλῃ ὁμοιότητα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀπερασμέ-
νων, τῆτ' ἔστι μὲ τὴν πίκραν· καὶ ἡ βάσανος τῆς ψυ-
χῆς κρέμαται ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν. Ἐπειδὴ καὶ
εἰς τὰς δύο πρῶτον γινᾶται ἀπὸ τὴν ἀνώτερον
(Τμήμ. Α'. Κεφ. Β'.) σημειωθεῖσαν μάχην μετα-
ξὺ τῆς φαντασίας καὶ τῆς αἰσθήσεως, τῆς ὁποίων ἡ
πρῶτη προσφέρωντάς μας τὸ ἀπερασμῶν, ἢ μέλλον
ἀγαθόν, ὡς αὐτὸ νὰ ἦτον παρόν, ἐγείρει εἰς τὴν ψυ-
χὴν μίαν ζωντανὴν καὶ σφοδρὰν κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, καὶ
μᾶς βάνει ἔσπον τινὰ τὴν σιγμῶν ἐκείνῃ εἰς τὴν
ἀποκτησίν τῆς ἢ δευτέρα, εἰδοποιῶντάς μας, πρῶτον τῆς
ἀπο-

Ἐπομακρυνώσθε τὰς, μᾶς τὸ ἀρπάζει τὴν αὐτὴν στιγμήν ὅπως εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ τὸ ἀδράξωμεν.

Ἐνα πρᾶγμα ὅμως δεσέλλει ἐσιωδῶς τὴν μίαν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην ὅτι ἡ δεύτερα εἶναι χεδὸν πάντοτε ἠνωμένη μετὰ τὴν ἐλπίδα, εἰς καιρὸν ὅπως ἡ πρώτη ἐκ φύσεως ἀποκλείει τὴν ἐλπίδα, μετὰ τὸ νὰ εἶναι ἀδύνατον τὸ ἀπερασμῆν νὰ μὴ εἶναι ἀπερασμῆν. Ἡ μοναχὴ ἐλπίς, ὅπως εἰς τὸ ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἰσομεῖν, εἶναι ὅτι μία τοιαύτη ἀπόλαυσις ἠμπορεῖ νὰ μᾶς ἔλθῃ ἄλλω φορᾶν· πλὴν εἰς ταύτῃ τὴν φρίσασιν εἶναι φανερόν, ὅτι ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐλπίς ἀνήκον ὄχι πλέον εἰς τὸ ἀπερασμῆν, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον.

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅπως ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπερασμῆν πραγμάτων, ἢ τοιούτων θεωρημῶν, νὰ φέρῃ ἀναγκαίως μετ' ἑαυτῆς μίαν αἰθρῶν λυπηρὰν τῆς βερίσεως, καὶ δεῖ τὸτο παρέπει νὰ ἐξορακίζηται παντὶ ὡς εἶναι ἀπὸ τὴν ψυχῆν· ἐν ᾧ ἡ ἐπιθυμία τῆς μελλόντων ἠμπορεῖ πολλάκις δεῖ μέσου τῆς ἐλπίδος νὰ προκαταβάλλῃ εἰς τὴν φαντασίαν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ, καὶ δεῖ τὸτο παρέπει νὰ μετριάζηται μόνον, καὶ ὄχι νὰ ἀποκλείεται κατὰ κράτος.

ἠμπορεῖ μάλιστα νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία, ὅποταν ἐρείδεται εἰς μίαν βάσιμον ἐλπίδα, εἶναι μία ἀπὸ τὰς πρώτας πηγὰς τῆς εὐδαιμονίας μας. Ἀἴθλιος εἶναι ὅποιος δὲν ἔχει πλέον τί νὰ ἐλπίζῃ, εἶπεν ἓνας Φιλόσοφος· αὐτὸς χάνει παρὰ τοῦ καρπὸν ὅλων ἐκείνων, ὅπως ἔχει. Ὀλιγώτερον εὐφραίνεται τινὰς (ἐπακολοθεῖ ὁ ἴδιος) δεῖ ἐκεῖνα ὅπως ἔχει, ὡς δεῖ δεῖ ἐκεῖνα ὅπως ἐλπίζει· καὶ κἀνεὶς δὲν εἶναι εὐδαίμων ἄλλοτε, εἰμὴ κατὰ τὸ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ποθεινὴν εὐδαιμονίαν. Ὁ ἀνθρώπος πλεονέκτης, πλὴν φτωχισμῶν, κατεσκαδασμένος νὰ ἐπιθυμῇ ὅλα, πλὴν νὰ λαμβάνῃ ὀλίγα, ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τῆς φύσεως μίαν δύναμιν παρηγορητικὴν, ἡ ὅποια τὰ πλησιάζει ὅλα ἐκεῖνα, ὅπως

ὅπῃ ἐπιθυμεῖ, τὰ ὑποβάλλει εἰς τὴν φαντασίαν τῆς, τῆς τὰ κάμνει παρόντα καὶ αἰσθητὰ, τὸν κάμνει ἕσπον τινὰ κύριον αὐτῆς, καὶ εἴτ' ἐὰν γῆ αὐτῆς ἢ φαντασιακῆ ἰδιότης πλέον γλυκυτέρα, τῆς τὰ χηματίζει κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τῆς πάθους τῆς ἢ ἀπάτη παύσει, εἴθ' ἀρχίζει ἢ ἀπόλαυσις.

Τὸτο ὅμως τὸ πάθος, τὸ τόσον παρηγορητικὸν γίνεται πολλαῖς τὸ πλέον λυπηρὸν καὶ πλέον ὀλέθριον, ὅποταν κατανατᾷ εἰς ὑπερβολὴν. Ἐἴνα ποῖστον εἶναι τὸ νὰ ἐπιθυμῶμεν πράγματα φροφανεῶς ἀνώτερα ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας· καὶ ἰδὲ μία διεξοδικὴ καὶ ἀρμοδιωτάτη θεωροπὴ τῆς Πλετάρχα ἐπάνω εἰς μίαν ποιαύτην ὑπόθεσιν. „Ἐκεῖνο, λέγει (Ἐν τῷ πρῶτῳ εὐθυμίας τῆς ψυχῆς), ὅπῃ σωεργεῖ θεωροπὴ εἰς τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς μας, εἶναι ἢ ἀλόγος μανία, ὅπῃ ἔχομεν νὰ ἀπλόνωμεν μεγαλώτατα πανία ἐπάνω εἰς μικρότατον πλοιάριον· αἱ ἐπιθυμίαι μας εἶναι σχεδὸν πάντοτε πλέον ἐκτεταμῆται ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας· ὅθεν φροφανεῖται ἀπὸ εἴνα μέρος ἀπὸ μίαν φροφανεῖ ἐλπίδα, ἀναγκασμῶσι ἀπὸ ἄλλο μέρος ἀπὸ τὴν πείραν καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὰ ἀλόγως ἐπιθυμῶμενα, φροφανεῖται εἴθ' ἐπειτα εἰς τὴν μελαγχολίαν καὶ εἰς τὴν λύπην, καὶ φροφανεῖται ἀλόγως εἴθ' ἐὰν τὸ ἀλλόκοτον, εἴθ' ἐὰν τὸ ἀσαφές, εἴθ' ἐὰν τὴν ἀδικίαν τῆς τύχης· τὰ πλέον ἀπληθισμῶσι καὶ ἀσυμβίβασα πράγματα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια ἀποτείνονται οἱ σκοποί μας· θέλομεν νὰ εἶμεθα ἐν ταύτῃ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ μαλακοί, καὶ εὐφράπελοι καὶ σοβαροί· θέλομεν νὰ εἶμεθα εὐκίνητοι χωρὶς ἀσκησιν, σοφοί, χωρὶς σπουδῶν, ἀγαπητοί χωρὶς φροφανεῖται, σεβάσμιοι χωρὶς ἀρετῶν. Διονύσιος ὁ ὦμος τύραννος τῆς Συρακυσίων δὲν εὐχαρισεῖτο ὅτι ἦτον ὁ πλέον δυναπτότερος καὶ φροφανεῖται τῆς τυράννων τοῦ αἰῶνος τῆς, ἀλλὰ ἀγανακτεσε εἴθ' ἐὰν τὸ δὲν ἦτον καὶ Ποιητὴς καλλίτερος ἀπὸ τὸν Φιλόξενον, καὶ Συγγραφεὺς εὐφραδῆς ὡς ὁ Πλάτων· καὶ

εἰς τρίτον βαθμὸν ἔφθασεν ὁ φθόρος τε, ὅπῃ τὸν Φιλόξενον τὸν ἔκλεισεν εἰς φυλακὴν, καὶ τὸν Πλάτωνα τὸν ἐπώλησεν εἰς τὴν Αἴγιναν ὡς ἀνδράποδον (σκλάβον). Δικαίως ἄρα θεωροῦνται τὴν γνώμην τῆς Σπώικων, οἱ ὅποιοι λέγουσιν ὅτι ὁ Σοφὸς εἶναι ὄχι μόνον δίκαιος, φρόνιμος, ἀνδρείος, εὐτολμος, ἀλλὰ εἶναι προσέτι καὶ Ρήτωρ εὐγλωττος, Στρατηγὸς εὐδοξος, Ποιητὴς ἀείσος, Πολίτης πλάσιος, καὶ ἔτι Βασιλεὺς, καὶ ὑπέριπτος ὡς οἱ μέγιστοι Μονάρχαι. Ἀλλ' οἱ περιεσσότεροι ἐκείνων, ὅπου θεωροῦνται τὴν τοιαύτην πρότασιν, ὅσον εἶναι ἄρα γε καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ μέρει πλέον ἀξιογέλαστοι ὅπῃ ἐπιθυμῶν τῶντι νὰ ἔχουν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τόσα προτερήματα, τόσους τίτλους, τόσα προνόμια;

Ὁ σοφὸς λοιπὸν καὶ φρόνιμος ἀνθρώπος, ὅταν τῷ παρρησιάζηται εἶνα ἀντικείμενον, πρέπει πρὸ τῆς νὰ ἐπιδράμη εἰς αὐτὸ ἢ ἀπληστος ἐπιθυμία, νὰ ζυγασατῇ μετὰ βραδύτητα καὶ καθ' ἡσυχίαν, ἀν' αὐτὸ εἶναι ἢ ὅσον εἶναι ἀνάλογον μὲ τὰς δυνάμεις τε· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ εἶρη ἀνώτερον τῆς δυνάμεών τε, νὰ παραιτῇ εὐδύς τὸν ὅσον τῆς σοφισμὸν· ἵνα τῷ μωρὸν ἠθέλων εἶναι βέβαια νὰ θέλη τινὰς νὰ ὀξισωθῇ μὲ τὴν ἔλαφον εἰς τὴν ταχύτητα, ἢ μὲ τὸν λέοντα εἰς τὴν ἰσχυρὰ, καὶ πολὺ θεωροῦνται ὅποταν ὁ λόγος ἠθέλων εἶναι ὅσον πραγμάτων ἀσυμβιβάστων, ὡς νὰ βιαζήταί τις νὰ φιλιώσῃ τὸ πῦρ μὲ τὸν πάγον (κρύσταλλον).

Ἡ ἀνθρώπινος κακοδαιμονία συνίσταται, εἶπεν ἕνας Σοφὸς, ἀπογεμνῶς εἰς τὴν ἀσυμμετείαν τῆς δυνάμεων καὶ τῆς ἐπιθυμιῶν μας. Καὶ ὁ συγγραφεὺς τὰς ὅσον εὐδαιμονίας Μελέτας θέτει ὅλον τὴν εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ἰσοσταθμίαν τῆς ἐπιθυμιῶν μὲ τὴν δύναμιν τῆς νὰ τὰς εὐχαριστήσωμεν· ἀπὸ τὸ ὅποιον συνάγει, ὅτι ὁ μόνος ὅπος ἵνα νὰ εἶναι τινὰς εὐδαιμων, εἶναι ἢ νὰ μειώσῃ τὰς ἐπιθυμίας, ἢ νὰ αὐξήσῃ τὰς δυνάμεις τε, ἢ νὰ τὰ κάμῃ ἐν ταύτῃ καὶ τὰ δύο.

δύω. Ἀλλὰ τὸν δεύτερον τρόπον δὲν ἠμπορῶν μίτη ὅλοι, μίτη πάντοτε νὰ τὸν ἀκολουθήσων· καὶ πολλάκις ἀντὶ νὰ εὐχαρισῆσῃ τινὰς τὰς πρώτας ἐπιθυμίας, διὰ τὸ ὁποῖον αὐξάνει τὰς δυνάμεις, ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀρχῶν εἰς ἄλλας ἐπιθυμίας πάντοτε μεγαλητέρας, καὶ δυσκολωτέρας εἰς τὸ νὰ εὐχαρισθῶν, καθὼς θέλωμεν ἰδῆ μετ' ὀλίγον· τὸ δεύτερον ὅμως μέσον, ὅ ὅστι νὰ μετριάσῃ τινὰς τὰς ἐπιθυμίας τε, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον (1), καὶ εἰς τῆτο πρέπει νὰ ἀχολῆται ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος· καὶ τόσῳ περισσότερον, καθ' ὅσον κρέμαται ἀπὸ λόγους.

Καὶ ὅχι μόνον εἰς αὐτὰς τὰς ἐπιθυμίας, ὅπῃ ἔχων σκοπέμενον ἢ πολλὰ μεγάλα, ἢ πολλὰ δύσκολα, ἢ ἀσυμβίβαστα πράγματα, πρέπει νὰ ἀνδίσσεται ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνας ἀκόμι, ὅπῃ μὲ τὸν ἴδιον, ἢ μὲ τὸν ἐκ δευδοχῆς, ἢ μὲ τὸν ὁμόχρονον ἀειθμόν γίνονται ὑπερβολικά. Τίτω πρόσδον τῆς ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν μᾶς τὴν περιέγραψεν (αὐτόθι) αἰετα ὁ σοφὸς Πλάταρχος. Ὅποιος εἶναι, λέγει, εἰς εὐδαιαν, δὲν ἐπιθυμεῖ, εἰμὴ μόνον τὰ χρεῖα· καὶ αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία εἶναι νομιμωτάτη. Ὅποιος εἶναι ὀλίγον τι ὑπερανῶ τῆς εὐδαιας, φαίνεται ὅτι δὲν ἀποτείνει τὰς εὐχάς τε, εἰμὴ μόνον εἰς τίτω μετελιότητα· σπυῖως ὅμως εἶναι εἰλικρινεῖς αἰτιαῦται εὐχαί. Διὰ τί ἀπὸ ἐκείνας, ὅπῃ εὐείσκονται εἰς τίτω μετελιότητα, δὲν εἶναι σχεδὸν κανεῖς, ὅπῃ νὰ μὴ ἐπιθυμῆ νὰ γῆν πλέσιος· καὶ ἀφ' ἧς πληρωθῶν αἱ ἐπιθυμίας εἰς τῆτο, τότε ζητεῖ ἀξιώματα· τὰ ὁποῖα ἀκόμι δὲν τὰ ἀποκτᾶ, καὶ εὐθύς φθονεῖ τὸν βαθμὸν τῆς Βασιλέων, καὶ ἔτιως ἐφεξῆς (2).

Η'

(1) Μενέδημος ὁ Ἐρετειεὺς εἰς εὐδαιαν ὅπῃ ἔλεγον, ὡς μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τὸ πάντων ἐπιτυχάνειν, ὡς τις ἐπιθυμεῖ· πρὸς τὸν δὲ μείζον, ἔφη, τὸ ἐπιθυμεῖν, ὡς δεῖ.

(2) Ἐκεῖνο ὅπῃ ἐπιθυμῶμεν, ὅταν μᾶς λείπη, φαίνεται ὅτι

Ἡ πόροδος αὕτη τῆς ἐπιθυμιῶν ἤρτηται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς φύσεως· ὅτι τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν κλίσις εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὴν χρείαν, ὅπως αἰσθάνεται ἀπὸ αὐτὸ ἡ ψυχὴ· καὶ τὴν χρείαν τὴν αἰσθάνεται τόσον ζωηρότερα, ὅσοι πλησιέστερον εἶναι τὸ ἀγαθόν. Διὰ τὸτο εἶναι ἀνθρώπος λυτῶς (εὐτελῆς) τύχης περιορίζει κατ' ἀρχὰς τὰς ἐπιθυμίας τὰς εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσῃ μόνον μίαν μετερίαν κατὰσασιν· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ κατὰσασις εἶναι πλησιέστερον εἰς αὐτόν. Εἰς τὰ μεγάλα πλῆθη, εἰς τὰ λαμπρὰ ἀξιώματα δὲν πολλὰ ἀκόμη τότε νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὰς ἐπιθυμίας τὰς· ἐπειδὴ τὰ θεωρεῖ ἀκόμη ὡς πράγματα πολλῶν τῶν μέσων ἀπέχοντα ἑαυτῆς. Ἀφ' ἧς ὅμως ἰσχυροποιήσῃ αὐτὴν τὴν μετερίαν αὐξήσῃ τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμῶσε πρότερον, τότε εὐρίσκεται πλησίον εἰς τὴν κατὰσασιν τὴν πλησίον, ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ τὸν θέλῃ. Φθάνοντας εἰς τὸν πλεῖστον, δὲν χρειάζεται παρὰ εἰς βῆμα ὅτι νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ ἀξιώματα, εἰς τὰς ἐξουσίας, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν τῶν κεντῶ· καὶ οὐδὲν λόγῳ ὅσοι ἡ κατὰσασις τὴν ὑψαίνεται, τόσον ἡ ἐπιθυμία τὴν, αὐτὴ νὰ μειῶται, αὐξάνει πάντοτε περισσότερον· ἐπειδὴ καὶ λόγῳ ὅπως ἡ κατὰσασις τὴν λαμβάνει μεγαλιτέραν ἔκτασιν, σιωπεύει μετὰ περισσότερα ἀγαθὰ μεγαλιτέρα καὶ ἱκανὰ ὅλα νὰ ἐρεθίσαν ζωηρότατα τὰς ἐπιθυμίας τὰς.

Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Δέκας Ροχεφουκάλτ, ὅτι εἶναι πολλὰ εὐκολώτερον νὰ σβύσῃ τινὰς μίαν πρῶτην ἐπιθυμίαν, ὅτι νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλας ἐκείνας, ὅπως τὴν ἀκολουθεῖν (1). Ἄρῃσα ὅτι ἀπαιτεῖται πρὸς ἐτι καὶ

ὅτι ὑπερβαίνει ὅλα· ἀφ' ἧς τὸ ἰσχυροποιήσωμεν, ἐπιθυμῶμεν ἄλλο, λέγει καὶ ὁ Λακρέτιος. Βιβλ. 13.

(2) Ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας νίκας, Ἀφ' ἧς ἀρχὴ πρὸς κόσμων ἀπειρίας ἀκέρων, ἐδάκρυε· τῆς δὲ φίλων ἐρωτῶντων ὅτι πέποιθεν; ἐκ ἀξίων, ἔφη, δακρῦειν, εἰ κόσμων ὄντων ἀπείρων, οὐδὲν ἕδ' ἐπα κύριον γεγονάμεν; (Πλάτων. αὐτ.)

ἢ ὁ Ἀββα Τραβλέτ, ὅτι ἡ ἀπόλαυσις ἐκείνων, ὅ-
πῃ ἐπιθυμῶμεν, ἢμπορεῖ πολλάκις νὰ μᾶς ὑποβῇ
εἰς κακόν.

Εἶναι ἀληθινόν, ὅτι τὸ ἀξίωμα τῆτο ὁ Ἀββα Τρα-
βλέτ τὸ θεμελιώνει ἐπάνω εἰς μίαν ἄλλω ἀρχῇ,
ἢ ὁποῖα εἶναι, ὅτι εἴμεθα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τυ-
φλοὶ εἰς τὰς ἐπιθυμίας μας, καὶ πολλάκις ἐπιθυμῶ-
μεν ἐκεῖνα, τῶ ὁποίων ἡ ἀπόλαυσις μᾶς εἶναι ζη-
μία πειραστότερον, ὡδὲ κέρδος. Ὅθεν θέλει νὰ κά-
μνωμεν εἰς τὰς ἐπιθυμίας μας ἐκεῖνο τὸ ἴδιον, ὅπῃ
κάμνωμεν εἰς τὰς ὑπολήψεις (δοξασίας)· καὶ καθὼς
ἐπέχωμεν τὴν κείσιν εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ φαίνονται ἀλη-
θῆ, ἕως νὰ φθάσωμεν νὰ βεβαιωθῶμεν ὡδὲ αὐτῶ
ἁγίως, ἐκτενεσέρας ἐξετάσεως, ἕτω καὶ πειραστότερον
ἀκόμι νὰ τὴν ἐπέχωμεν καὶ εἰς ἐκεῖνα, ὅπῃ μᾶς
φαίνονται ἀγαθὰ· ὡς αὐτὸ ὅπῃ εἶναι πειραστότερος κίν-
δυνος νὰ ἐκλάβωμεν τὸ κακόν ἀπὸ τῆ ἀγαθῆ, πα-
ρὰ τὸ ψεύδῃ ἀπὸ τῆ ἀληθείας. Ἀλλὰ ἡ εὐχαρείση-
σις πολλῶν ἐπιθυμιῶν εἶναι πολλάκις ἐπικίνδυνος καὶ
ἁπλῶς τῆτο μόνον, καθ' ὅτι ἀνοίγῃ τὴν ὁδὸν εἰς ἐπι-
θυμίας ἄλλας μεγαλητέρας· καὶ ἀπὸ τῆ νὰ ἀπολαύσω-
μεν ἐκείνῃ τὴν εὐδαιμονίαν, ὅπῃ ἐκ τῆτος ἐλπίζο-
μεν, εὐρίσκομεν πάντοτε μεγαλητέρας καὶ σφοδροτέρας
ἀνησυχίας (1).

Πρέπει λοιπὸν νὰ βάλωμεν ὄρα εἰς τὰς ἐπιθυ-
μίας μας, καὶ νὰ μάθωμεν τὴν τέχνῃ νὰ εὐχαρισέ-
μεθα. Τὸ νὰ ἔχωμεν μὲ τὴν νὰ εὐχαρισήσωμεν τὰς
φυσικὰς χρείας, εἶναι ἐσιῶδες εἰς τὸν βίον, καὶ ἡ ἐ-
πιθυμία τῆτος εἶναι ὄχι μόνον δικαία, ἀλλὰ καὶ ἀ-
ναγκαία· καὶ ὡδολογίζεται ἄρα ὁ Ἐπίκτητος ἐνθά
λέ-

(1) Εἰς τὸ νὰ κάμῃ τινὰς εὐδαιμόνα εἶνα φρόνιμον, καὶ λίγα
ἀπαιτῶνται· εἰς τὸ νὰ εὐχαρισῆσῃ ὁ μὲν ἑαυτὸν ἀσυνέτῳ ὅσον εἶναι
ικανὸν καὶ ἐνὶ πρῶτῳ τῆ κόσμου, λέγει ὁ Ροχελκώλτ. (Τ' πε-
θῆκ. 5.)

λέγει, αὐτὸ θέλει νὰ ποροκόψῃς εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, ἀπόβαλε ἀπὸ τὴν ψυχὴν σου τὸν σοχασμὸν ὅτι „ αὐτὸ ἐγὼ δεῶ ἐπιμεληθῶ τὰ πράγματά μου, δεῶ θέλει μοὶ μείνῃ μὲ τὶ νὰ ζήσω „ ἔποσυνάπτωντας ὅτι „ εἶναι καλλίτερον νὰ ἀποθανῇ τινὰς ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ νὰ φυλάξῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, ἢ νὰ ζῇ ἐν ἀφθονίᾳ μὲ ψυχὴν τεταραγμένην „ ἐπειδὴ εἶναι εἷς γελοιώδες μεγαλεῖον ψυχῆς τὸ νὰ ἀποθανῇ φθισιότερον ἀπὸ τὴν πείναν, ἢ νὰ λάβῃ πρόνοιαν τῶν πραγμάτων τε.

Αἱ ἀληθινὰ φυσικαὶ χεῖραι εἶναι ὀλιγώταται, καθὼς εἰς ἄλλο μέρος (Τμήμ. Α'. Κεφ. Δ'.) ἐσημειώσαμεν. Ὅποιος ἔχει ὅσον ἀρκεῖ εἶναι νὰ μὴ πεινᾷ, εἶναι νὰ ἐνδύεται, καὶ εἶναι νὰ φυλάγῃται ἀπὸ τὰς ὑβρεῖς τῆς καιρῆς, δεῶ ἔχει χεῖραν φθισιότερων. Ὁ χειρὸς μὲ αὐτὸ μόνον περὶ ὅλην τὴν ζωὴν εἰς πολλοὺς τόπους τὸν φθαίνει μόνον ὅσον ἀρκεῖ νὰ θεραπεύσῃ τὴν πείναν· εἶναι ἐνδύματα δεῶ φροντίζει· τὸ πρῶτον ἀσπίλαιον, ἢ φρόνη ξύπα, ὅπως ἀπαντήσῃ τὸν σκεπάζει ἀπὸ τὴν αἰσθηρότητα τῆς ἀέρος. Αἱ ἀπελύτως ἀναγκαῖαι χεῖραι λοιπὸν περιλαμβάνονται εἰς ὀλιγώτατα πράγματα· καὶ ἐν ὅσῳ ἔχει τινὰς τὸν ἔσπον νὰ εὐχαριστήσῃ αὐτὰς, δεῶ ἔμπορεῖ νὰ ὀνομαθῇ ἀπελύτως δυσυχής.

Μετὰ τὰς εἰρημνύσας ταύτας χεῖρας ἔπονται αἱ χεῖραι τῆς ὑπολήψεως, αἱ ὁποῖαι ἔμπορῶν νὰ διασφαλθῶν εἰς ἑῖς κλάσεις. Διὰ τὶ ἄλλαι μὲν ἀναφέρονται εἰς εἷς ἄλλο εἶδος ἀναγκῆς, τὸ ὁποῖον ἔμπορεῖ νὰ λεχθῇ χετικόν· ἄλλαι δὲ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἄλλαι τέλος πάντων εἰς τὸ περιττόν.

Ὅποιος ἐχρησθῆ εἰς μίαν κοινωνίαν (ἐταιρείαν) ἔχει εἷς εἶδος ἀνάγκης νὰ ἔμπορῇ νὰ ζῇ εἰς αὐτὴν τὴν ἐταιρείαν εὐκόσμως καὶ τὴν κατάστασίν τε. Τῆτο ὅμως, καθὼς εὐκόλα ἔμπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ καθύστερας, δεῶ εἶναι μία ἀνάγκη πραγματικὴ καὶ ἀπόλυτος, ἀλλὰ χετικὴ, ἀναφερομένη μόνον εἰς τὴν φθισι-

δεχθεῖσαν ὑπόληψιν, καὶ τὸ ἔθος. Ἀλλ' αἰσῶς ἕνας ἐπιθυμῆ νὰ ἔμβη εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, καὶ ἐποικίως μὲ τιμημῶνα μέσα εἰς τὸ ἀποδιδυῖν τὴν ἀσθενεῖαν, τὸν βέβαια κἀνείας δὲν τὸν κατηγορεῖ. Ἐγὼ δὲν κατηγορῶ μήτε ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐκτὸς τῆ ἀπολύτης καὶ χετικῆ ἀναγκαῖας, ἐπιθυμεῖ καὶ ἀσπάζει νὰ ἔχη καὶ ἐκεῖνα, ὅπῃ ἢμπορῶν νὰ συυτελῶν εἰς ἀνάπαυσίν τῃ· ἐπειδὴ ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ συυτελῶν εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃν ἀπὸ ἀλγεινὰ αἰδήματα, καὶ νὰ μᾶς προξενήσῃν μᾶ τιμῆς αἰδήματα ἡδονικά, εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἐπιθυμητὰ· μόνη ἢ ἐπιθυμία τῆ περὶ τῶν ὁρέπει νὰ κατηγορηῖται χωρὶς φειδώ.

Ἐνταῦθα ὅμως ἢμπορεῖ νὰ ἐρωτήσῃ τις, αὐ ὕφίσταται τῶντι τὸ περὶ τὸν καὶ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι τὸσον ψυχρὸν, ὅσον ἴσως φαίνεται καὶ πρῶτον προσβολῶν.

Αἰσῶς θέλωμεν νὰ ὀνομάσωμεν περὶ τὰ, ἢ θελεν εἰπῆ, ὅλα ἐκεῖνα, ὅπῃ δὲν εἶναι ἀναγκαῖα, ἀπειρα πράγματα θέλωμεν εὔρη νὰ ὑπολάβωμεν ὡς τοιαῦτα· αὐ ὅμως περὶ τὰ θελήσωμεν νὰ ἐννοήσωμεν, καθὼς καὶ ὁρέπει, ἐκεῖνα μόνον τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀναγκαῖα, ἀλλὰ δὲν ἢμπορῶν ἀκόμη νὰ εἶναι μήτε ὠφέλιμα, δυσκόλως θέλει εὔρεθῆ κἀνείας, τὸ ὁποῖον ὁρέπει νὰ ὀνομαθῆ τοῖτον. Αἱ ἔξοχίαι, τὰ πλέτη, τὰ ἀξιώματα, ἢ φήμη, ἢ εὐχόρεια, ἢ ὑπόληψις, ὅλα ἢμπορῶν νὰ συυτελῶν εἰς τὸ νὰ μᾶς προξενήσῃν μεγαλητέρας ἀναπαύσεις, καὶ νὰ μᾶς κάμῃν νὰ δοκιμάσωμεν περὶ εἰσότερα αἰδήματα ἡδονικά· καὶ ἐπειδὴ τὰ μέσα ταῦτα ὅσον μεγαλήτερα εἶναι καθ' ἑαυτὰ, τὸσον εὐκολώτερα ἢμπορῶν νὰ συυτελῶν εἰς εἴνα τοῖτον τέλος, διὰ τὸ εἰς ὁποιοῖνδήποτε βαθμὸν καὶ αὐ φθάσῃν, δὲν ἢμπορῶν βέβαια νὰ ὀνομαθῶν ἀπολύτως περὶ τὰ. Καὶ μήτε ἔχει λόγον νὰ εἰπῶμεν, ὅτι ἢ ἡμετέρα αἰθητικότης εἶναι πεπερασμένη, καὶ διὰ τὸ, ὅταν ἔχη τις τῶν τῆ μέσων, ὅσα ἀρκῶν νὰ τὴν εὐ-

χαρισθήσεν, τὰ ἑπίλοιπα ᾧρέπει νὰ νομίζωνται πε-
 ριττά· ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ ἡμετέρα αἰσθητικότης εἶναι πε-
 ρωρισμένη, τὸ ἔστι πεπερασμένη, περωρισμένη καὶ
 πεπερασμένη ἀναγκασίως εἶναι καὶ μέσα τὰ ἀπαι-
 τήματα εἰς τὸ νὰ τὴν εὐχαριστήσεν. Ἀλλὰ ποῖος εἶ-
 ναι ἐκεῖνος, ὅστις ἠμπορεῖ νὰ διορίσῃ ἐπ' ἀκριβὲς
 τὰ ὅρια τῆς ἡμετέρας αἰσθητικότητος, καὶ νὰ μετρήσῃ
 ἐκεῖνα ὅπως ἠμπορῆν νὰ μείνεν ὡς περιττά ἄπὸ τὰ
 μέσα τὰ ἀπαιτήματα εἰς τὸ νὰ τὴν εὐχαριστήσεν; Δεδό-
 δω ὅτι εἰς μίαν δοθεῖσαν σιγμῶν, εἷνα μόνον πρᾶγ-
 μα εἶναι ἀρκετὸν νὰ τὴν ὑπερεκπληρώσῃ, τὸ ἔστι
 νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ ἔντελῶς· τὸ ὅμως τὸ πρᾶγμα
 δευτέρου θέλει πλέον ἀρκέσει τὴν ἀκόλεστον σιγμῶν.
 Εἶναι νόμος φυσικὸς τῆς ἡμετέρας κατασκευῆς ὅτι μία
 ἵνα, εἰς τὴν κίνησιν τῆς ὁποίας εἶναι συνεχῶς ἄλλου
 εἷνα αἰσθημα ἀρετὸν, ὅπου φθάσῃ εἰς τὸν ἄκρον
 βαθμὸν τῆς κινήσεως τῆς προξενέσης τὴν ἡδονῶν,
 ᾧρέπει αὐτὴ ἡ κίνησις νὰ παύσῃ, ἢ νὰ ὀλιγοσεύ-
 σῃ· καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον αὐτὴ ἡ ἴδια ἔντασις τῆς,
 αὐτὸς ὁ ἴδιος κλόνος τῆς μετὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν γί-
 νεται τέλος πάντων ἀλγεινός. Δια νὰ ἔχωμε λοιπὸν
 μίαν ἀδιάκοπον ἀδολοχίαν ἡδονῶν, εἶναι χρεία νὰ ἀλ-
 λάζωνται ἀδιακόπως αἱ ἵνες, ὅπως μᾶς προξενῶν τὴν
 ἡδονῶν, ὅπως νὰ μεταβαίνῃ ἀδιακόπως ἡ κίνησις τῶν
 ἄπὸ τὴν μίαν εἰς τὴν ἄλλαν. Λοιπὸν καὶ αὐτὸ εἷνα ἀν-
 τικείμενον ἡθέλον εἶναι περιττὸν εἰς εἷνα ἀνθρώπου
 μίαν δοθεῖσαν σιγμῶν, καθ' ἡν ἡ αἰσθητικότης τε εἶ-
 ναι πεπληρωμένη ἡδὴ ἄπὸ εἷνα ἄλλο, ποῖος θέλει
 πολμήσει νὰ διαβεβαιώσῃ, ὅτι αὐτὸ δευτέρου ἠμπορεῖ νὰ
 χρησιμώσῃ καὶ νὰ τὴν ἐναχολήσῃ εἷνα ἄλλον και-
 ρόν; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ θέλησῶμεν νὰ διορίσωμεν εἷνα
 μὲν μίαν συνεχῆ σειράν αἰσθημάτων ἡδονικῶν, ἐκεῖ-
 δευτέρου δὲ μίαν συνεχῆ σειράν ἀντικειμένων ὀπιτηδείων
 νὰ τὰ διεγείρῃ ἀλληλοεναχόχως, ἐκεῖνα ὅπως ἡθέλων
 μείνῃ ἄπὸ αὐτὰ, δευτέρου ἠμπορῶν ἀκόμη νὰ ὀνομασθῶν
 περιττά. Δια τὴν εἰς μίαν ἡμετέραν ψυχῶν εἶναι μία
 ἵνα

νέα καὶ μεγίστη ἡδονὴ τὸ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ κάμῃ εὐδαίμονας καὶ ἄλλας. Μεταχειρίζεται λοιπὸν ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅπῃ τὰ θελοῦσιν, εἰς τὴν εὐτυχίαν τῆς ἄλλων, καὶ οὐδὲν θέλει ἡμπορέσει ποτὲ νὰ τὰ μείνῃ κανεὶν θεριπτόν. Αὐτὰ ἡμπορεῖ νὰ εἴπῃ ὁ ἐπιστάμμος.

Ἐἴνα τοῖστον ἐπιχείρημα φαίνεται βεβαιότατα ὅτι ἔχει κάποιαν δόκησιν ἀληθείας. Πρέπει ὅμως νὰ διασεύλωμεν πρῶτον μὲν τὸ ἀπόλυτον θεριπτόν ἀπὸ τὸ χετικόν, ἰδίως δὲ τὴν πόρρω καὶ ἀπλῶς δυνατὴν ὠφέλειαν, ἀπὸ τὴν πιθανὴν καὶ προσεχῆ. Ἐγὼ λοιπὸν συναινῶ ὅτι καθὼς οὐδὲν εἶναι εἰς τὸν κόσμον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀπειρον συνδρομῶν τῆς δυνατῆς θερισάσεων νὰ μὴ ἡμπορῇ ἐνίοτε καὶ τύχῃ νὰ μᾶς ἀποβῇ εἰς ὠφέλειαν, ἔγω οὐδὲν εἶναι καὶ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον νὰ ἡμπορῇ νὰ ὀνομασθῇ ἀπολύτως θεριπτόν. Ὅμως τὸ θεριπτόν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον οὐδὲν μεξείται μὲ αὐτὴν τὴν ἀπλῶς δυνατὴν ὠφέλειαν. Περαιτὰ ἡμεῖς ὀνομάζομεν ὅλα ἐκεῖνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, τεθρότων τῆς σωτήρων θερισάσεων τῆς ζωῆς μας, οὐδὲν ἔπεται μὲ πιθανολογίαν νὰ μᾶς προσεχῆ ἐδεμῖα ὠφέλεια· καὶ τῆτο τὸ χετικόν περιπτόν, τῆτο τὸ θεριπτόν, χωρὶς τὰ ὁποῖα ἡμπορεῖμεν, ἀνὰ θελήσωμεν, νὰ ζήσωμεν εὐχαιρημένοι, εἶναι ἐκεῖνα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἀπάγωμεν ἀνά κράτος κάθε ἐπιθυμίαν.

Καὶ τοσῶτον μᾶλλον, καθ' ὅτι πρέπει νὰ γίνεταί ἄφορος ὁ λογαριασμός περὶ τὰ περιττά, ὅποταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πράγματος ἤδη κτηθέντος, καὶ ὅποταν εἶναι περὶ πράγματος ἀπλῶς μόνον ἐπιθυμημένου. Τὸ νὰ νομίζω περιπτόν, ἢ μὴ περιπτόν εἶνα πρᾶγμα, τὰ ὁποῖα εἶμαι ἤδη ἐν κτήσει, τῆτο οὐδὲν κάμνει κάμμίαν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν μου. Θέλω ἀπατηθῆναι, ὅποταν νομίζωντάς το ἀναγκαῖον εἰς τὴν εὐτυχίαν μου, οὐδὲν θέλει μοὶ προσεχῆς πιθανῶς κάμμίαν ὠφέλειαν, πλὴν ἢ ἀπάτη αὐτῆ οὐδὲν θέ-

θέλει μὲ κάμη δὲ τὸ δυσυχῆ. Ἐξ ἐναντίας ὅπο-
ταν ὁ λόγος εἶναι πρὸ πράγματος μὴ κτηθέντος
μὲν, ζωηρῶς ὅμως ἐπιθυμητῆ, τότε τὸ ἀποτέλεσμα
εἶναι διαφορώτατον. Ἡ γρῆκὴ ιδιότης τῆς ἐπιθυμίας
εἶναι γὰρ κάμη εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖα ὅλα ἐκεῖνα, ὅπερ
ἐπιθυμητῆ. Ὄποταν λοιπὸν ἐγὼ φέρωμαι γὰρ ἐπι-
θυμήσω εἰς τὸ πρᾶγμα, χωρὶς τῶν ὁποῖα ἠμπορῶ, αὐ-
θελῶ, γὰρ ἀπεράσω, τότε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει
εὐθὺς ὅσον ὡς πρὸς ἐμέ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὅπερ εἶναι
καθ' ἑαυτὸν περιττὸν, γίνεται ὡς πρὸς ἐμέ ἀναγ-
καῖον· καὶ μίτε εἶναι πλέον εἰς ἐμέ ἀδύνατος αὐτὴ ἢ
ἀπάτη· ἐπειδὴ μοι γίνεται αἰτία ὅλων τῶν ἀνῆσυ-
χιῶν, ὅπερ συζφεύει τὴν ἐπιθυμίαν.

Διὰ τὸ τοῦ φρόνιμος πρέπει πρὸ πάντων γὰρ ἔχει
ἀξίωμα γρῆκὸν τὸ, γὰρ μὴ κατασαιῆ ποτὲ εἰς τὸν
ἑαυτὸν τε ἀναγκαῖα, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνα, ὅπερ τρώντι
εἶναι τοιαῦτα. Ὁ Σωκράτης περιδραβάζωντας μίαν ἡ-
μέραν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Ἀθηνῶν, καὶ βλέπωντας
πανταχῶς ἀφόρα πολύτιμα πρᾶγματα ἐκτεθειμῆα
εἰς τὰς ἀγορέσας ἀγορασὰς, πόσα πρᾶγματα, εἴπερ
μειδιῶν, εἶναι ἐδῶ, τῶν ὁποῖων ἐγὼ δευῖ ἔχω κάμη
μίαν χρείαν! (1) Ὁ ἴδιος Σωκράτης ἐκεῖνος ὅπερ εὐ-
χαισένται μὲ ὀλίγα, καὶ ἐπομῶς χρειάζονται ὀλί-
γα ἐσιωπῆθιζε γὰρ τὰς παρομοιάζει μὲ τὰς Θεὰς, οἱ
ὅποιοι δευῖ ἔχεν χρείαν ἐδῶ πρᾶγματος.

Ἐξαιρητῆς ἐκεῖνος ὅπου ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως
εἰς ἐκτέλεισιν τῆς ζωῆς, εἰς τὸ ὁποῖον συλίσεται τὸ
ἀπολύτως ἀναγκαῖον, καὶ ἐκεῖνος ὅπερ ἀπαιτεῖται εἰς
τὸ γὰρ ζῆτινας εὐκόσμως καὶ τὴν κατέσασιν, εἰς τὴν
ὁποῖαν εὐερίσεται, εἰς τὸ ὁποῖον συλίσεται, τὸ χρε-

τι-

(1) „Πολλάκις δ' ἀφορῶν (ὁ Σωκράτης) εἰς τὰς πλείους
εἰς τῆς ἐν ἀγορᾷ πινασκομῆων, ἔλεγε πρὸς ἑαυτὸν, πόσων ἐγὼ
εἰς χρείαν εἰς ἔχω. (Ἀποφθ. Φιλοσ.)

τικῶς ἀναγκαῖον, δεῦν εἶναι κανὼνα ἄλλο εἰς ἡμᾶς ἀναγκαῖον. Τὸ νὰ ἀμελῆται τὸ πρῶτον εἶναι ἴδιον ἀνακρίτης ἀνθρώπου· καὶ ἐγὼ συμβαλεύω τὸν φρόνιμον ἀνθρώπον νὰ μεταχειρίζηται ὅλα τὰ τίμια μέσα καὶ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ τὸ δεύτερον, ἀν' ὅχι δι' ἄλλω αἰτίαν, τὸ τρίτον καὶ μὴν ἔχῃ κανὼνα καιρὸν νὰ μεμφθῇ ἑαυτὸν δι' ὅτι τὸ ἀμέλησεν. Εὐθύς ὅμως ὅπως φθάσῃ εἰς τῆτον τὸν βαθμὸν (καὶ μὲ μίαν συντημὸν ζωηρότητα καὶ ἐπιδεξιότητα εἶναι πολλὰ εὐκόλου νὰ φθάσῃ, ἀν' μόνον φυλάγηται ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα πολλῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐκτείνεν εἰς ἑαυτοὺς πέρα τὰ δέοντος τὰ ὄρια τῆς καταστάσεώς των), πρέπει νὰ ἀρκῆται εἰς τῆτο (1).

Ἐπειδὴ ἀν' θελήσῃ νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἀναπαύσεις μεγαλητέρας, νὰ ζητήσῃ τύχην καλλιτέραν, νὰ ἀποκτήσῃ μίαν κατάστασιν ὑψηλοτέραν, ἐγὼ βέβαια δεῦν τὸν ἐμποδίζω· τὸν ζητῶ ὡς τὸσον μίαν μόνην συνθήκην, ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι τῆς τοιαύτης προχωρήσεως πρέπει νὰ εἶναι χωρὶς παραχλῆ τῆς ψυχῆς, καὶ ὅτι πρέπει νὰ τὰς ἀποποιῆται εὐθύς ὅπως τὸν παράτην· καὶ τί ἄλλῶς πρέπει νὰ νομιθῇ θελὸς, καὶ νὰ μὴν τὸν συμπαθῇ κανείς· ἐπειδὴ μαρὸς, ἀνάξιος συμπαθείας εἶναι ἐκεῖνος, ὅς τις ἔχωντας ὅσα ἀπαιτῶνται εἰς τὸ νὰ εἶναι δὺχαρησμηλὸς, καὶ ἐπομῶς εὐδαίμων, γίνεται παρ' ἑαυτῶ
μὲ

(1) Ἐκεῖνος εἶναι πλεῖσις, λέγει καὶ Κικέρων (Παραδόξ. 5.) ὁ ὅποιος δεῦν ζητῆ, δεῦν ἐπιθυμῆ, δεῦν εὐχεται πειροσώτερον τῆς ἀναγκαῖων. Καὶ παρακατιὸν, τὸ νὰ μὴν εἶναι τινὰς ἐπιθυμητικὸς, εἶναι ἀργύριον, τὸ νὰ μὴν εἶναι πλεονεκτικὸς, εἶναι πειροσία, τὸ δὲ νὰ εἶναι αὐτάρκης, εἴτ' ἔν δὺχαρησμηλὸς εἰς ἐκεῖνα ὅπως ἔχει, τῆτο εἶναι μέγιστος καὶ βεβαίωτος πλεῖσις. Ὡσαύτως καὶ ὁ Λακρέτιος Βιβλ. 5. Μῆγας πλεῖσις, λέγει, εἶναι εἰς τὴν ἀνθρώπου τὸ νὰ ζῆ οικονομικῶς καὶ μὲ ψυχλὴ δὺχαρησμηλίᾳ· διατὶ τὰ ὀλίγα ἐδέ ποσά εἰσιν ἔλλειψις.

μὲ τὴν ἀδημονίαν τῆς πλεονεξίας τῆς δυσαρρημύος καὶ κακοδαίμων.

Ἐγὼ ἐπεθύμην μάλιστα νὰ εἶναι χωεῖς παραχλῶ τῆς ψυχῆς καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι, ὅπῃ εἶναι εἰς ἔλλειψιν τῆς χετικῆς ἀναγκαίης· καὶ ἴα τί ὄχι; Ὅποτε δὲν λείπη τὸ ὑπολύτως ἀναγκαῖον, τὰ χετικά δὲν εἶναι, καθὼς εἶπαμεν, ὅλα τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἔδου; Ὁμολογῶ ὅτι αὐτὴ ἡ ὑπόληψις ἔχει μεγαλωτάτην ἰσχυρὴν εἰς τὴν κοινωσίαν, ὁμολογῶ ὅτι αὐτὴ χηματίζει μίαν ἀνάγκην ὄχι πολλὰ μακρυσμύλῳ ἀπὸ τὴν ὑπόλυτον· ἀλλὰ τὸτο θέλει μὲ κάμνει ναι, νὰ οἰκτεῖρω δὲν δὲν ἐκείνον, ὁ ὅποιος εὐερισκόμην εἰς ἔλλειψιν τῆς τοιῶτων, δὲν ἔχει ἰκανὴν χημαίότητα νὰ ὑποφέρῃ ἀλύπως τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐερίσκειται, δὲν θέλει μὲ κάμη ὅμως νὰ μὴν ἐπαινω, καὶ νὰ μὴν δώσω κυρίως τὸν τίτλον τῆς ἀληθεῆς φρονίμης εἰς ἐκεῖνον, ὅς τις καὶ εἰς τοιαύτῳ κατάστασιν εὐερισκόμην, ἴξεύρει νὰ εἶναι εὐθυμος.

Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπῃ ἔχομεν πρὸ πάντων δίκαιον νὰ ἀπαιτῶμεν εἰς κάθε πείρασιν ἀπὸ ἐκεῖνον, ἔστις θέλει νὰ λέγηται φρόνιμος, εἶναι τὸ, πρὸ τῆς νὰ ἐπιδοθῆ εἰς κάμη ἑπιθυμίαν, νὰ θεωρῆ μὲ βραδείαν ὀξέτασιν ποίαν αὐξήσιν τῆς ἀληθεῆς εὐδαιμονίας ἔχει νὰ ἀποκτήσῃ ἀπὸ τὴν ὑπόλυτον ἐκεῖνος, ὅπῃ ζητεῖ· ἴα τί πόσοι καὶ πόσοι ἀδραφερόμην ἀπὸ τὴν φαντασίαν των, καὶ ὑποθέτοντες, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐδαιμονέστατοι, ἀφ' ἧς ἠθέλων ἀποκτήσῃ ἐκεῖνο ὅπῃ ἐπεθύμην, ἀποκτώντας το, δὲν εὐρέθησαν ἔπειτα ἡπατημένοι; Πόσοι καὶ πόσοι εὐθύς ὅπῃ τῆς παρρησιαδῆς κάμη ἀντικείμενον, δὲν φέρονται ἐπ' αὐτὸ μὲ πλεονεξίαν καὶ ζωηροτάτῳ ἑπιθυμίαν, χωεῖς νὰ σοχαθῆν μήτε κάμη, ἀν' ἔχη νὰ τῆς εἶναι ὠφέλιμον καὶ ὄχι ἀνωφελές, ἢ ἀχρηστον, ἢ καὶ ἐπιζημιον ἴσως; Ἐκ τῆς προέρχεται ἔπειτα ἡ ἀδραφοεῖα, ἢ ἀηδία, καὶ πολλάκις ἢ ἐπίμονος καταφρόνησις πρὸς τὰ πράγματα ὅπου μὲ τὴν ἀδημονίαν ἐζητήσαν.

ἐκ τῆς ἐνίοτε καὶ ἡ μετάνοια δι' ὅ,τι τὰ ἐζήτησαν, καὶ ἡ λύπη δι' ὅ,τι τὰ λυπέκτισαν. Εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἢ διὰ ἡλικίαν, ἢ διὰ κατάστασιν καὶ τρόπον τῆς ζῆν δυνάμει σιωπηθισμῶσι νὰ ἐπιλογίζωνται καὶ νὰ σκέπτονται, ἴσως εἶναι ἄξιον συμπαθείας τὸ τοιοῦτον· ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι ὡς τὰ μικρὰ παιδία, εἰς τὰ ὅποια εἷς ψυχάριον (πεταλὸδα), εἷς λαμπρὸν πετάλιον, εἷς ὅποιονδήποτε παιγνιδάκι εἶναι ἰκανὸν νὰ ἐγείρῃ τὴν πλέον σφοδρὰν ἐπιθυμίαν· καὶ ἅντας ἀνεπιτήδεια νὰ ἀναπέμψῃ τὸν λογισμὸν εἰς τὰ ἀποβησόμενα, ἐπιθυμῶν πολλάκις περαιοτέρου ἐκεῖνο, ὅπερ τὰ βλάπτει περαιοτέρου· εἰς εἷς φιλόσοφον ὅμως εἶναι ἀσύγνωστον τὸ τοιοῦτον ἀμάρτημα· καὶ ὅμως πόσοι φιλόσοφοι δυνάμει παιδαίεζεν;

Ὄταν ὁ Πύρρος παρεσκιάζετο νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ τῶν Ῥωμαίων, Κινεὺς, ὅς τις ἦτον μαζίτε, ἀρχίσει νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἀπλῶς ἕως κατὰ τὸν τρόπον. Ἀφ' ἧς νικηθῶν οἱ Ῥωμαῖοι, τί ἔχομεν ὑσερον νὰ κάμωμεν; Ἐχομεν νὰ ὑποτάξωμεν ὅλην τὴν Ἰταλίαν, ἀπεκείθῃ ὁ Πύρρος — Καὶ ἀφ' ἧς ὑποταχθῆ ἡ Ἰταλία; Νὰ ἀπεράσωμεν εἰς τὴν πλησίον αὐτῆς Σικελίαν, ἀπεκείθῃ ὁ Πύρρος — Ἀλλὰ ἀφ' ἧς καταπολεμηθῆ ἡ Σικελία, ἔσαι ἐνταῦθα τέλος τῆς πολέμου; Μάλισα ὄχι, εἶπεν ὁ Βασιλεὺς· τῆτο δυνάμει θέλει εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς πολέμου· ἐπειδὴ μᾶς μῦει ὑσερα ἡ Λυβία, καὶ ἡ Καρχηδών — Καὶ μῆ τῆτο; Ἡμποροῦμεν νὰ ἀπεράσωμεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Περσίαν, καὶ εἰς τὰ ἐπίλοιπα βασίλεια τοῦ Κόσμου — Ἀλλ' ἀφ' ἧς τελειώσωμεν ὅλα αὐτὰ αἱ κατακτήσεις, τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν; Τότε θέλομεν ζῆν εὐθύμως, ἀπεκείθῃ ὁ Πύρρος, καὶ θέλομεν ἀπερνᾶ τὸν καιρὸν μας εὐφραϊνόμενοι καὶ ἐγλευνδίζοντες. Τότε ὁ Κινεὺς· ἀλλὰ τί ἐμποδίζει, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, νὰ μὴν ἀρχίσῃς ὑπὸ ταύτῃ τὴν ὥραν νὰ ζῆς εὐφραϊνόμενος, ἢ ποίαν ἀνάγκην ἔχεις νὰ γεμίσης τὴν γῆν ὑπὸ σφαγῶν καὶ ἀφανισμῶν διὰ νὰ φθάσῃς εἰς τὴν εὐ-

εὐδαιμονίαν ἐκείνῳ, τὴν ὁποίαν ἔχεις ἤδη ἀνὰ χεῖρας;

Οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων ἔσπευτε νὰ λέγουν συχνάκις καθ' ἑαυτὸς τὸν λόγον τῆς Κιέως, δεῖ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλογίαν τῶν ἐπιθυμιῶν τας. Ὁ φιλάργυρος καὶ ὁ φιλόδοξος πρὸς τί τέλος ἐπιθυμῶν τόσοσ ὁ εἷας νὰ ἐπισωρεύῃ πλῆτη, καὶ ὁ ἄλλος νὰ αὐξάνῃ τὰς ἀξίας καὶ τὰς ἐξουσίας; Τὸ ἔχαπν τέλος εἶναι δεῖ νὰ ἀποκτήσῃ ἀναπαύσεις μεγαλιτέρας, νὰ εὐκολιώνῃ τὴν ἀπολαυσιν ἡδονῶν περισσότερων. Ἀλλ' ἀφ' ἧ ἔχεν ἤδη ἀναπαύσεις ἀρκετὰς, ἀφ' ἧ ἔχεν ἤδη τὰ μέσα νὰ ἀπεράσῃ, ἀν' θέλῃ, ὄλιγους τὴν ζωὴν ἐν ἡδυπαθείᾳ, δεῖ εἶναι ἀνοησία μεγάλη νὰ βασανίζονται τόσοσ ζητῶντες ἀλλ' ἔκείνο ὅπῃ ἔχεν ἤδη ἀνὰ χεῖρας;

Ὁ πλεονέκτης ἀνθρώπος ὁμοιάζει, εἶπεν εἷας, μὲ τὸν βιασικὸν ὄδοιπόρον· ἀνυπόμονος νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπέμβρον ὄρον, μυρίαί ξυφαὶ τῆ προσφέρονται εἰς μάτῳ ἐπὶ τῆς ὁδῆ· ὅλα εἶναι χαμηλά ὡς πρὸς αὐτόν· προσηλωμένος μόνον εἰς τὸ ὑπεκείμενον, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοιπορίας τας, δεῖ ἔχει πλέον ὄμματα νὰ ἰδῇ τίποτε. Προσφύως παρομοιάζει καὶ εἷας ἄλλος τὴν ἐπιθυμίαν μὲ εἷας γόητα, ὁ ὁποῖος ἀχολῶντας κολακτικῶς τὴν ψυχῆν εἰς τὸ μέλλον, μᾶς ἀρπάζει ἐν πσέτω ἀνεπαιδείτως ὅλα τὰ παρόντα. Καὶ τὸ χειρότερον εἶναι, ὅπῃ ἐπιδιώκοντες πρᾶγματα μικρὰ καὶ εὐκαταφρόνητα, χάνομεν, πολλάκις τὰ μεγαλιτέρα καὶ ἀξιολογώτερα· καὶ μήτε τῆτο δεῖ φθάσει, ἀλλὰ τὸ πλέον χειρότερον εἶναι, ὅπου ἀφ' ἧ μᾶς ὑφαρπάσῃ ὅλα τὰ παρόντα ἀγαθὰ, ἢ ἐπιθυμία μᾶς ἐπιφορτίζει ἔπειτα μὲ μυρίας ἀνίας, καὶ στενοχωρίας καὶ παραχάς· ἐπειδὴ ἢ πλέον ἀθλιωτέρα κατάσασις εἰς ἀνθρώπου, εἶναι κυρίως τὸ νὰ ἐπιθυμῇ θερμῶς εἷας πρᾶγμα, καὶ νὰ μὴ τὸ ἀπολαμβάνῃ.

Μάλιστα καὶ αὐτῷ τὴν ἡδονῆν τῆς ἀπολαύσεως τὴν βλά-

βλάπτει καθ' ὑπερβολὴν ἢ ὑπερβολικὴ ὄρμη τῆς ἐπιθυμιῶν. Ἐκεῖνο ὅπῃ λέγουν τινές, ὅτι τόσον περαιοτέρου εὐάρετος ἀποβαίνει ἢ ἀπόλαυσις, ὅσον ζωηρότερα καὶ σφοδρότερα εἶναι ἢ ἐπιθυμία τις, δευτέρα ἀληθεύει, εἰμὴ μόνον ὅταν τὸ πρᾶγμα ἀντιστοιχῇ ἐντελῶς μὲν πρὸς τὴν ἰδέαν, ὅπῃ πρὸς αὐτὴ εἶχοντο ἐν τῇ ψυχῇ μας. Ἀλλὰ τὸ δὲ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι πολλά ἀπαιεῖται, καὶ χεδὸν δευτέρα συμβαίνει καμμία φορὰν. Ἐπειδὴ ἡ φαντασία μεγαλιώνει, ὡς εἴρηται ἐμπροσθεν, ἀμέγξως τὰ πρᾶγματα, μᾶς τὰ ζωγραφίζουσι πάντοτε μεγαλήτερα, ὠραιότερα, πολυτιμότερα, καὶ ἡδονικότερα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι καθ' ἑαυτὰ. καὶ δευτέρα τὸ δευτέρα μεταβαίνουσι ποτὲ ἀπὸ φαντασίαν εἰς πραγματικὰ χρεῖς καὶ χᾶσαν τὴν ὑπολαμβάνουσαν παρῆμων εἰς αὐτὰ ἀξίαν.

Διὰ τὰ ὁποῖα ταῦτα γίνεται πάντοτε φανερώτερον πόσον ὠφέλιμον εἶναι καὶ ἀποκτήσωμεν ἐν καιρῷ τὴν φρόνιμον ἔξιν καὶ ἀνασέλωμεν καὶ κατὰνάξωμεν τὴν ὄρμη τῆς πάθους, τὸ ὁποῖον γίνεται ἐπειτα δυσήνιον καὶ ἀτίθασον, ἀνίσως κατ' ἀρχὰς τὰ ἀφίσαν πολλά ἀπολυμνόν τον χαλινόν. Ὁ ἄνθρωπος, ὅπῃ ἰξεύρει καὶ χαλιναγωγῇ φρονίμως καὶ καὶ μετελάζη τὰς ἐπιθυμίας τε, ἀπολαμβάνει εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τεῖα κέρδη. πρῶτον δευτέρα δοκιμάζει τὴν ἀνυσυρίαν τῆς προσδοκίας. δευτέρου δευτέρα αἰθαίνεται τὴν θλίψιν τῆς ἀποτεύξεως. τρίτον αἰθαίνεται ὅλῳ τὴν ἡδονὴν τῆς ἀπολαύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4'.

Φιλοπλοτία, Φιλομάθεια, Φιλοδοξία, Φιλοτιμία, Φιλαρχία, Φιληδομία.

Ἀφ' ἧς ἐξετάσωμεν ἐκεῖνα ὅπῃ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἐν γῆρι, καὶ ἐδείξωμεν πόσον συυτελεῖ εἰς τὴν